

gemeente zwolle

Commissie voor de milieu-effectrapportage	
Ingekomen:	3 OKT. 1990
Nr:	2528-90
Doel:	311-2

milieu-effectrapportage golfbaan herfte-wythmen

startnotitie

zwolle, september 1990

MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE GOLFBAAN HERFTE-WIJTHMEN

STARTNOTITIE

Zwolle, september 1990.

I N H O U D

1. Inleiding
 - 1.1. Initiatief en initiatiefnemer
 - 1.2. Milieu-effectrapportage
 - 1.3. De functie van deze startnotitie en de opzet ervan
2. Wat met de activiteit wordt beoogd.
3. Aard en omvang van de voorgenomen activiteit
4. De plaats waar de activiteit wordt gedacht
5. Eerder genomen besluiten en besluiten waarvoor het milieu-effectrapport wordt gemaakt
6. Een globale aanduiding van de mogelijke gevolgen voor het milieu
 - 6.1. Algemeen
 - 6.2. Veranderingen in de geomorfologie en bodemopbouw
 - 6.3. Veranderingen in de eigenschappen van grond- en oppervlaktewater
 - 6.4. Rustverstoring
 - 6.5. Verandering van aantallen organismen
 - 6.6. Verandering van concentraties van stoffen
 - 6.7. Verandering in de ruimtelijk-visuele opbouw van het landschap
7. De in beschouwing te nemen alternatieven
 - 7.1. Algemeen
 - 7.2. Ruimte voor alternatieven
 - 7.3. Alternatieven inclusief nul-alternatief
 - 7.4. Uitwerking
 - 7.5. Vergelijking van alternatieven
 - 7.6. Leemten in kennis
8. Organisatie, procedure en planning
 - 8.1. Bestuurlijke organisatie
 - 8.2. Interne ambtelijke organisatie
 - 8.3. De begeleidingsgroep
 - 8.4. Inspraak/overleggroep
 - 8.5. Procedure
 - 8.6. Planning

Bijlage: - Structuur organisatorische aanpak Milieu-effectrapportage (schema).

1. Inleiding

1.1. Initiatief en initiatiefnemer

De belangstelling voor golf en het aantal actieve beoefenaren van deze sport in Nederland is snel gegroeid.

In Zwolle heeft het sinds 1984 bestaande particulier initiatief (Stichting Openbaar Golf Zwolle) in de loop van 1986 de behoefte geformuleerd aan een 18-holes openbare golfbaan met driving range. Inmiddels bespeelt de Golfclub Zwolle sinds enige jaren een tijdelijke 9-holes golfbaan nabij het landgoed Soeslo. Ze kan, bij vrijstelling van het geldende bestemmingsplan, tot 1 januari 1993 van deze lokatie gebruik maken.

De gemeente Zwolle heeft in 1986 besloten de realisering van een 18-holes openbare golfbaan in de recreatiezone Herfte-Wijthmen (zie kaart 1) te bevorderen. Zij vindt de aanleg van zo'n baan verantwoord omdat deze, indien gecombineerd met recreatief medegebruik duidelijk in een behoefte zal voorzien. Omdat zij bovenal hecht aan het openbare karakter en verze-kerd wil zijn van de mogelijkheden voor recreatief medegebruik, zullen burgemeester en wethouders van Zwolle de rol van initiatiefnemer vervullen.

Het adres van de initiatiefnemer is:

Burgemeester en wethouders van Zwolle,
Grote Kerkplein 15,
8011 PK ZWOLLE.

1.2. Milieu-effectrapportage

Op grond van het Besluit Milieu-effectrapportage overeenkomstig artikel 41b van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne is het verplicht voor de aanleg van een golfbaan met een oppervlakte van 50 ha of meer een milieu-effectrapport (M.E.R.) op te stellen. Een 18-holes baan met bijbehorende voorzieningen beslaat een oppervlakte van in ieder geval 50 ha.

In een MER moet aangegeven worden wat de gevolgen van een dergelijke activiteit zijn voor:

- de mens zelf;
- bodem, grond- en oppervlaktewater en lucht;
- het planten- en dierenleven met in het bijzonder de natuurwetenschap-pelijke waarden van het gebied;
- landschapsesthetische en cultuurhistorische waarden.

In het algemeen betreft het milieuinvloeden als: verontreiniging, geluid, gevaar voor mensen, veranderingen in de waterhuishouding en in de bodem, verstoring van flora en fauna, veranderingen van het landschaps-beeld en van cultuurhistorische kenmerken van het gebied. De uitkomsten van dit MER zijn niet alleen richtinggevend voor het inrichtingsplan maar ook voor de noodzakelijke wijziging van het bestemmingsplan.

1.3. De functie van deze startnotitie en de opzet ervan

De eerste stap in de milieu-effectrapportage is deze startnotitie, waarin de initiatiefnemer aan het bevoegd gezag kenbaar maakt dat hij een MER-plichtige activiteit wil ondernemen. Deze melding wordt gevolgd door een bekendmaking door het bevoegd gezag.

Naast naam en adres van de initiatiefnemer (1.1) bevat deze startnotitie tenminste de volgende gegevens (conform het Besluit startnotitie milieu-effectrapportage):

- Een aanduiding van hetgeen met de activiteit wordt beoogd (hst. 2).
- Een globale aanduiding van de aard en de omvang van de voorgenomen activiteit (hst. 3).
- Een aanduiding van de plaats of de plaatsen, waar de voorgenomen activiteit wordt gedacht (hst. 4).
- Een aanduiding van het besluit dan wel de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt en een overzicht van eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de bedoelde activiteit en die invloed kunnen hebben op het besluit dan wel de besluiten ter voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt (hst. 5).
- Een globale aanduiding van de te verwachten gevolgen voor het milieu (hst. 6).

Hoofdstuk 7 is gewijd aan de in beschouwing te nemen alternatieven.

In hoofdstuk 8 wordt ingegaan op de organisatie, de procedure (w.o. de inspraakmogelijkheid) en de planning. Hier worden de partijen die een rol spelen bij deze milieu-effectrapportage vermeld.

2. Wat met de activiteit wordt beoogd.

Met de activiteit wordt beoogd voorzieningen te scheppen voor de beoefening van de golfsport, in combinatie met voorzieningen voor vormen van extensieve recreatie, zoals wandelen, fietsen en paardrijden.

Golf is te beschouwen als een sportieve vorm van openluchtrecreatie, die zich kan verheugen in een toenemende belangstelling.

De laatste jaren is een enorme toename geconstateerd van de groei van het aantal banen en het aantal actieve spelers op erkende NGF-banen (bron: Nota Ontwikkeling Golfsport in Nederland, NGF 1986):

1950:	16 banen	-	2.566 spelers
1960:	19 banen	-	4.373 spelers
1970:	20 banen	-	6.797 spelers
1980:	26 banen	-	11.386 spelers
1985:	32 banen	-	17.912 spelers.

In 1995 zullen er volgens de NGF 40.000 actieve spelers zijn en 70 banen. De verwachting is dat de belangstelling voor golf verder zal toenemen. Een aantal demografische ontwikkelingen en tendensen in het vrije tijdsgedrag hebben namelijk een positieve invloed.

Zonder uitputtend te willen zijn, kunnen genoemd worden:

- toename van de bevolking (meer potentiële sporters), het vergrijzingsproces (ouderen hebben meer belangstelling voor ongeorganiseerde sporten) en veranderingen in gezinsstructuur: meer alleenstaanden (in deze categorie zitten veel sporters)
- toename van de hoeveelheid vrije tijd.
- toenemende individualisering. Dit betekent een toename van de belangstelling voor individuele sporten die ook op andere tijdstippen dan het weekend gespeeld kunnen worden.

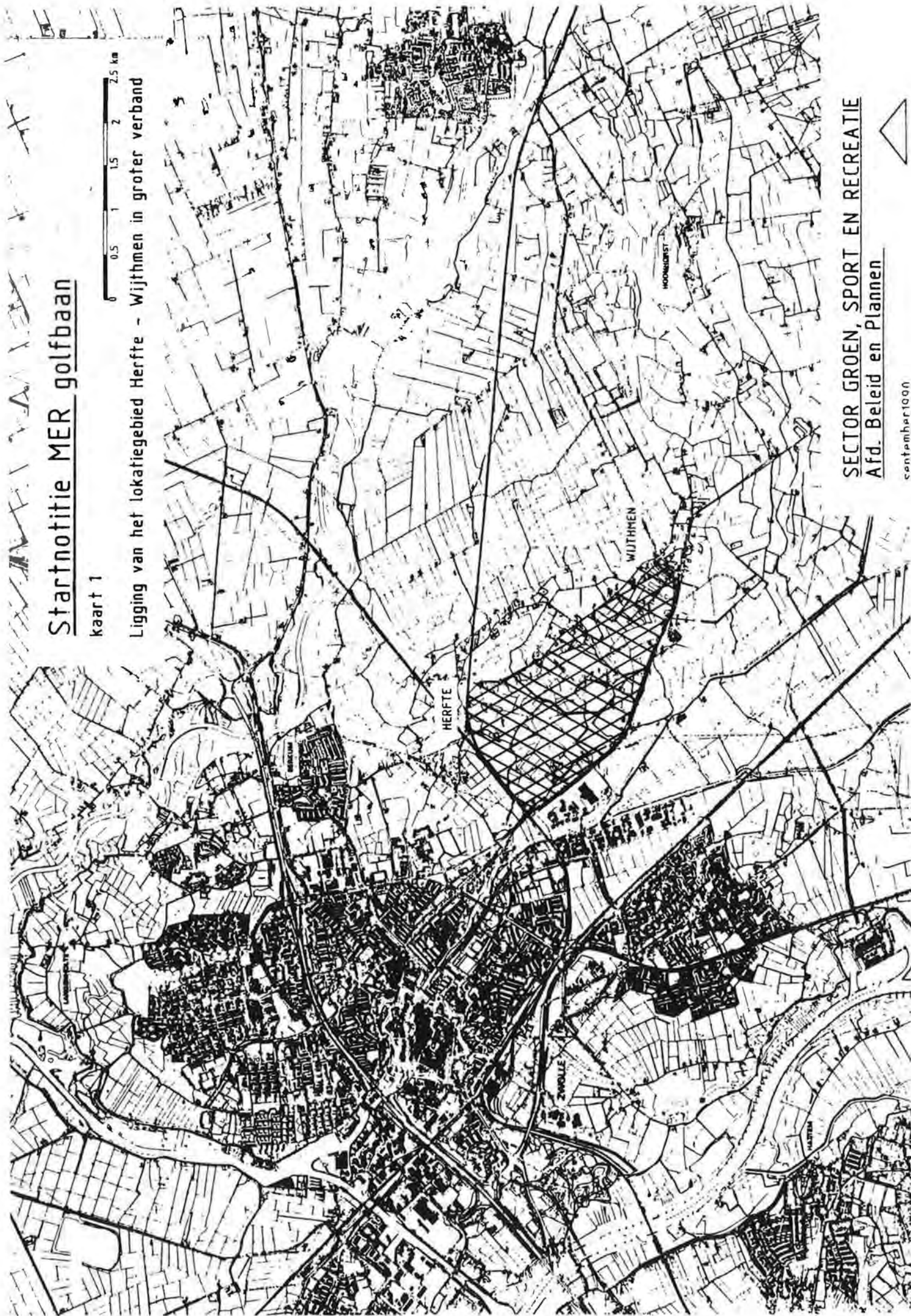
Golf kan alleen of met één of meer anderen gespeeld worden op een tijdstip dat de speler zelf uitkomt: gedurende de hele week en jaarrond.

Startnotitie MER_golfbaan

kaart 1

Ligging van het lokatiegebied Herfte - Wijthmen in groter verband

SECTOR GROEN, SPORT EN RECREATIE
Afd. Beleid en Plannen

september 1990

Door het systeem van handicapping kunnen meer en minder gevorderde spelers samen spelen met gelijke kansen.

- toenemend gezondheidsbesef. Dit betekent een toenemende belangstelling voor niet-blessure gevoelige sporten en voor sporten die ook op oudere leeftijd beoefend kunnen worden.

Golf kan tot op oudere leeftijd worden beoefend. De eerder aangehaalde Nota geeft aan dat 25 % van de spelers ouder is dan 50 jaar en 50 % van de spelers in de leeftijdsgroep van 35-50 jaar zit

- verandering in status van verschillende sporten: traditioneel "elitaire" sporten als tennis, hockey en golf verliezen hun elitaire status en nemen daardoor in betekenis toe. Door de toename van het aantal openbare banen hebben meer mensen kennis kunnen maken met de golfsport. Ook de media besteden meer aandacht aan de golfsport.

De beoogde golfbaan krijgt een openbaar karakter. Dat betekent dat er sprake zal zijn van recreatief medegebruik in de vorm van aan te leggen fiets-, wandel- en ruitersporen die voor iedereen toegankelijk zijn.

Openbaar betekent ook dat iedereen (tegen betaling) van de wedstrijd- en/of oefenbaan gebruik moet kunnen maken gedurende een bepaald deel van de beschikbare tijd.

3. Aard en omvang van de voorgenomen activiteit

Een 18-holes golfbaan, inclusief centrale voorzieningen, heeft volgens de Nederlandse Golf Federatie een ruimtebeslag van 50 à 60 ha. Toevoeging van een 9 holes oefenbaan vergt 12 ha extra ruimte. Als er voorzieningen worden getroffen voor recreatief medegebruik wordt het ruimtebeslag, afhankelijk van de situatie, met 25 à 50% vergroot. Het totale ruimtebeslag komt daarmee op 77 à 90 ha. Gezien de combinatie van recreatieve elementen in de omgeving wordt voor de Zwolse situatie uitgegaan van een oppervlakte van ca. 80 ha.

Afgezien van de eigenlijke golfbaan bestaat de golfaccommodatie gewoonlijk uit een verenigingsgebouw met was- en kleedruimten, opbergruimte voor materiaal en dergelijke en een winkel waar golfspullen worden verkocht. Voorzieningen als een beheerderswoning, parkeerruimte, een restaurant en een toegangsweg zijn ook noodzakelijk, maar kunnen binnen een recreatiezone als Herfte-Wijthmen worden gecombineerd.

De verdere opbouw van een golfterrein laat zich als volgt schetsen. Een hole is opgebouwd uit tee, fairway en green. Vanaf de tee wordt afgeslagen, de fairway moet met een aantal slagen worden overbrugd en in de green tenslotte moet met kleine slagen de bal in een putje worden geslagen. De fairway is gemiddeld 50 meter breed en de totale lengte van een hole kan variëren van ca. 100 tot 550 meter. Een 18-holes baan heeft een totale lengte van ongeveer 6.000 meter, waarmee de intensief bespeelde en te beheren oppervlakte ongeveer 30 ha bedraagt (exclusief oefenbaan). De rest van de eigenlijke golfbaan, de rough genaamd, wordt minder intensief onderhouden en bestaat uit gras, kruidachtigen, struweel en bomen.

De moeilijkheidsgraad van een golfbaan wordt verhoogd door hindernissen in de holes. Deze hindernissen kunnen bestaan uit zandkuilen (bunkers), water, reliëf of bomen op de fairway.

De invloed van de aanleg van een golfterrein op het milieu hangt samen met de wijze waarop in het ontwerp met de aanwezige landschapsvormen rekening wordt gehouden. De situering van de holes is hierbij belangrijk omdat hierbinnen vooral aan de grasmat van de tees en de greens hoge eisen worden gesteld. Hier wordt gedraineerd, beregend, dagelijks gemaaid, bemest en eventueel met chemische middelen onkruid bestreden. De aanleg van de hindernissen en fairways vergt veelal grondverzet.

De verdeling van opgaande beplanting over het terrein wordt vaak ingegrijpend gewijzigd.

Ontwerp, aanleg en beheer zijn derhalve cruciaal voor de mogelijkheden, die aan instandhouding van waarden van natuur en landschap worden geboden.

In de gebruiksfase zullen dagelijks (gedurende ongeveer 320 dagen per jaar) 240 spelers op de baan actief zijn. Op wedstrijddagen moet hier nog een onbekend aantal toeschouwers bij worden geteld. Ook het recreatief medegebruik houdt in dat van een permanente aanwezigheid van mensen in het gebied moet worden gesproken. Hiervoor is een infrastructuur noodzakelijk in het terrein in de vorm van (half-)verharde paden en eenvoudige recreatieve voorzieningen als banken en afvalbakken.

Bovendien moet op de toevoerwegen naar de parkeerruimte rekening gehouden worden met de verkeersaantrekkende werking van de golfbaan.

4. De plaats waar de activiteit wordt gedacht

In het kader van de in 1985 opgestelde nota "Zuidelijke stadsrand Zwolle, landschapsstructuurvisie" is door de gemeenteraad in 1986 de intentie uitgesproken de realisatie van een 18-holes golfbaan te bevorderen als onderdeel van de recreatiezone Herfte-Wijthmen (zie kaart 1), gecombineerd met belangrijke functies voor bos, landschap, natuur en landrecreatie. Voor deze lokatie kunnen de volgende argumenten worden aangevoerd:

- De rijksoverheid erkent het belang van de herinrichting van de zuidelijke stadsrand van Zwolle. Dit gebied, dat globaal wordt begrensd door het stedelijk gebied, de IJssel en de Vecht is gehouden buiten de landinrichtingen Salland-West (ten zuiden ervan) en Marshoek-Hoonhorst (ten oosten ervan) en onlangs geplaatst op het voorbereidingsschema om te komen tot een Herinrichtingsplan.
- Het streekplan IJsselvallei (Partiële herziening Golfterreinen, 1988) spreekt een sterke voorkeur uit voor situering van golfterreinen in Stadsrandgebieden. In de toelichting worden als voordelen genoemd een betere inrichting van het stedelijk uitloopgebied en de mogelijkheid van recreatief medegebruik. Hierbij moet geen barrière maar een buffer ten opzichte van het landelijk gebied worden voorgestaan.
- De golfbaan zal, evenals de andere grote recreatieve voorziening in de recreatiezone, de Wijthmenerplas, geen wijk- of stadsdeelfunctie maar een stads- en regiofunctie hebben.
- Het gebied Herfte-Wijthmen is geen grootschalig landbouwgebied en ligt binnen de invloed van de stad. De druk tot functieverandering door de autonome ontwikkelingen is hier groot. Ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen zijn hier niet denkbeeldig.
- De functie golfbaan zal kunnen aansluiten op de andere te ontwikkelen functies in het gebied, te weten intensieve land- en amfibische recreatie, extensieve recreatie, bos, natuur en landschap.

- Door de concentratie in grote recreatieve centra ontstaat de mogelijkheid tot meervoudig gebruik van voorzieningen als controle, toezicht en beheer, ontsluiting en parkeren, horeca.

De lokatie Herfte-Wijthmen is derhalve aangewezen op grond van globale ruimtelijke overwegingen en vooral op grond van een functionele benadering. Binnen het gebied Herfte-Wijthmen zijn drie lokaties uit golftechnisch oogpunt op hun geschiktheid onderzocht (zie kaart 2). De lokatie ten oosten van de Wijthmenerplas (c) is hierbij afgevalen. (Golfbaan Zwolle, lokatieafweging Wijthmenerplas, Grontmij, 1989). De overwegingen daarvoor uit golftechnisch oogpunt vallen grotendeels samen met algemene ruimtelijke motieven. Immers deze lokatie kent sterke beperkingen door zijn omvang en doordat het gebied doorsneden wordt door wegen en particuliere bewoning. Zeker als de Erfgenamenweg als uiterst aanvaardbare grens wordt beschouwd wordt dit gebied te krap. Bovendien is een concentratie van centrale voorzieningen in combinatie met de Wijthmenerplas niet mogelijk en betekent deze lokatie een breuk met de gedachte zônering druk-rustig in het hele gebied. Tenslotte stuit de externe ontsluiting op problemen van verkeers-technische aard.

De afwegingen ten aanzien van de andere twee lokaties (a en b, zie kaart 2) zijn nog niet afgerond. De uitkomsten van het MER zullen daarvoor mede bepalend zijn. De lokaties vormen tezamen het gebied dat wordt begrensd door RW 35 naar Almelo, de spoorlijn naar Emmen, de Erfgenamenweg en de Wijthmenerplas. Belangrijk hierbij is dat de Erfgenamenweg blokgrans is van de Landinrichting Marshoek-Hoonhorst. Overschrijding hiervan is niet gewenst.

In verband met de capaciteit van het wegennet en in verband met de gewenste druk-rustig zônering is ontsluiting van de golfbaan vanuit de Erfgenamenweg niet aanvaardbaar. De aantakking van de golfbaan aan het wegennet zal derhalve plaats moeten vinden vanaf de Zuid-Westzijde van het lokatiegebied.

Een voorgenomen uitbreiding van de Wijthmenerplas met 25 à 50 ha kan in zuidelijke en/of in westelijke richting plaatshebben (zie kaart 3). In het laatste geval wordt het lokatiegebied met 25 ha verkleind.

Het totale lokatiegebied (zie kaart 3) meet 125 ha bruto. Dit betekent bij de gegeven ruimtebehoefte van ca. 80 ha dat altijd een zekere combinatie van de bovengenoemde lokaties a en b zal optreden.

5. Eerder genomen besluiten en besluiten waarvoor het milieu-effectrapport wordt gemaakt

In het regeringsbeleid wordt de nadruk gelegd op het ontwikkelen van de openluchtrecreatie in de stadsrandgebieden van steden en stadsgewesten, waartoe ook Zwolle behoort (structuurschema Openluchtrecreatie, 1984). Dit gebeurt enerzijds vanwege de bereikbaarheid, anderzijds om het landelijk gebied te vrijwaren van allerlei activiteiten van stedelingen en het daarbij behorende verkeer.

In het Streekplan IJsselvallei (Partiële herziening golfterreinen, 1988) wordt uitgegaan van een behoefte-raming van één 18-holesbaan in IJsselvallei-Noord omstreeks 2000. Dit gebied kent nu nog geen golfbanen.

Het vigerende bestemmingsplan voor het gebied Herfte-Wijthmen is het Bestemmingsplan Buitengebied (KB 27-06-'86). Dit bestemmingsplan vloeit voort uit een structuurplan dat de gemeente Zwolle in 1972 voor haar grondgebied heeft vastgesteld.

Mede als gevolg van de aanwijzing tot groeistad is Zwolle de afgelopen jaren sterk gegroeid, vooral in zuidelijke richting. Vanuit het landelijk gebied rondom Zwolle ontstond hierdoor behoefte aan duidelijkheid over ruimtelijke aanspraken die de groeiende stad in de stadsrand deed. Aanluitend bij de landschappelijke kenmerken van het buitengebied werd een Landschapsbeheersplan vastgesteld (1984).

Inmiddels waren direkt buiten de zuidelijke stadsrand twee landinrichtingen in voorbereiding, te weten Marshoek-Hoonhorst en Salland-West. De eerstgenoemde is op 31-01-'90 aangenomen, de laatste is in de ontwerpplan-fase en zal vermoedelijk in 1992 in stemming worden gebracht.

Voor het resterende gebied tussen de stad en het landelijk gebied, de zuidelijke stadsrand Zwolle is in 1985, in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeente Zwolle een integrale landschapsstructuurvisie tot stand gekomen (Zuidelijke stadsrand Zwolle, landschapsstructuurvisie, Grontmij, 1985). Deze nota is in oktober 1986 als richtlijn voor het ruimtelijk beleid door de gemeenteraad aanvaard. Hiermee is tevens expliciet met de volgende intenties ingestemd (raadsbesluit 13-10-86):

1. circa 200 ha in te richten ten behoeve van de landrecreatie (hoofd-functie) met een accent op bosaanleg; het zwaartepunt daarvan te leggen in de zône Herfte-Wijthmen;
2. de Wijthmenerplas met 25 á 50 ha uit te breiden;
3. de realisatie te bevorderen van een 18-holes openbare golfbaan met belangrijke functies voor bos, natuur, landschap en landrecreatie als onderdeel van de recreatiezône in Herfte-Wijthmen;
4. de hoofdbestemming van het landgoed Soeslo te handhaven (behoud en herstel van cultuur-historische, landschappelijke en natuurlijke waarden).

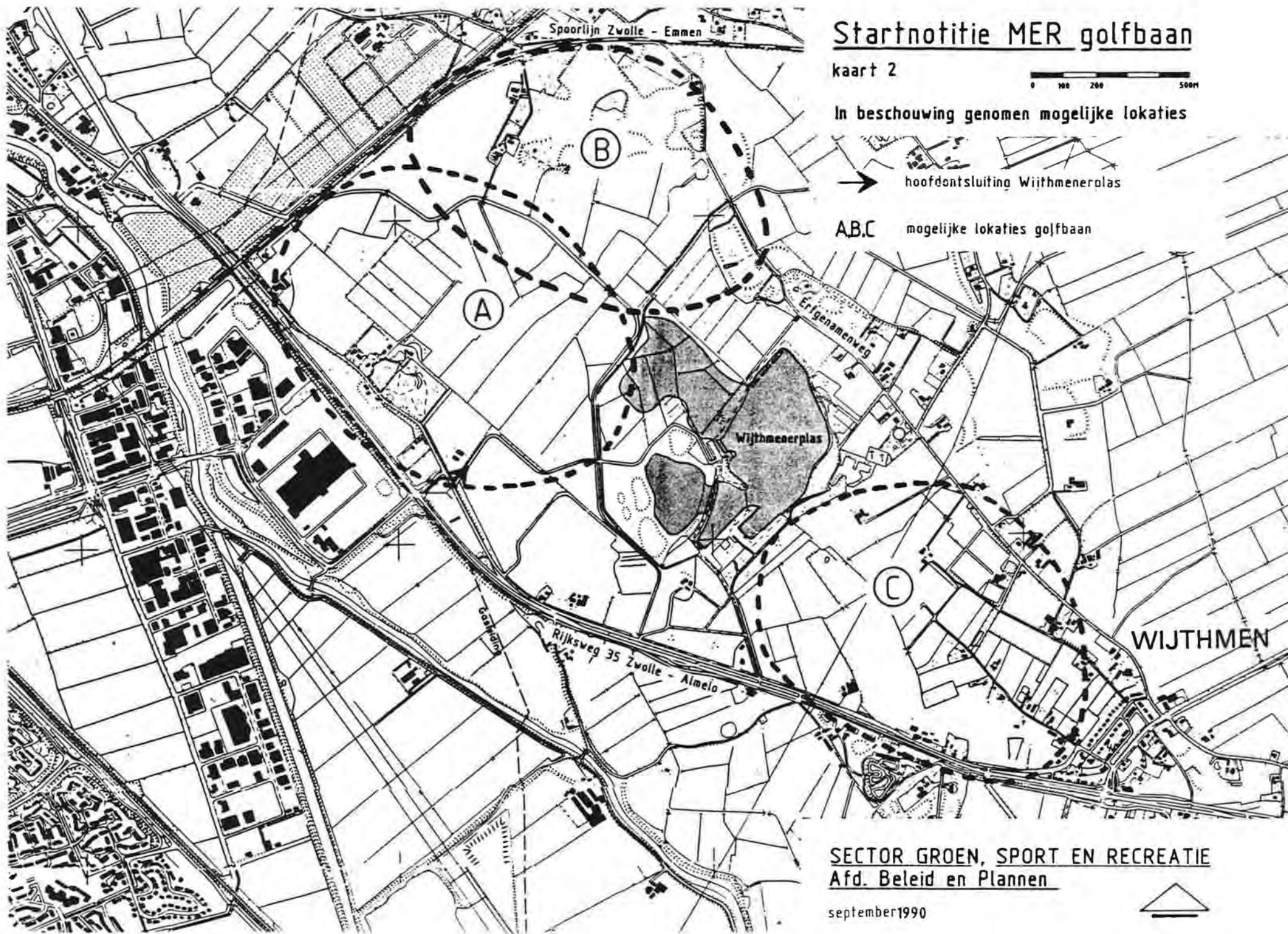
Laatstgenoemde intentie betekent dat de hiermee onverenigbare tijdelijke golfvoorziening op Soeslo zal worden opgeheven.

Voor de verwezenlijking van bovengenoemde intenties is bovendien ingestemd met de voorbereiding van een herinrichtingsplan voor het stadsrandgebied. Op 18-04-'86 heeft het gemeentebestuur daarop een verzoek tot landinrichting gedaan voor het gebied Herfte-Wijthmen, op 06-08-'86 gevolgd door een verzoek tot herinrichting van de gehele zuidelijke stadsrand.

De minister van LNV heeft deze herinrichting inmiddels geplaatst op het voorbereidingsschema (besluit 08-'89).

Tenslotte is bij ditzelfde raadsbesluit het voornemen geuit tot herziening van het bestemmingsplan voor het gebied Herfte-Wijthmen, onder meer om de realisering van een golfbaan mogelijk te maken. Voor de vaststelling van de herziening van dit bestemmingsplan is een MER noodzakelijk.

Inmiddels is door de raad een voorbereidingskrediet ter beschikking gesteld (besluit 28-06-'90) voor het gemeentelijk aandeel in de vervulling van voorwaarden om tot hervestiging van de golfbaan bij Soeslo te komen. Deze bestaan uit het opstellen van het bovengenoemde MER, het voorbereiden van een bestemmingsplanwijziging en de voorfinanciering van grondaankopen die realisering van een voorziening van de huidige omvang bij Soeslo (ca. 12 ha) kunnen veiligstellen.

Startnotitie MER golfbaan

kaart 2

In beschouwing genomen mogelijke lokaties

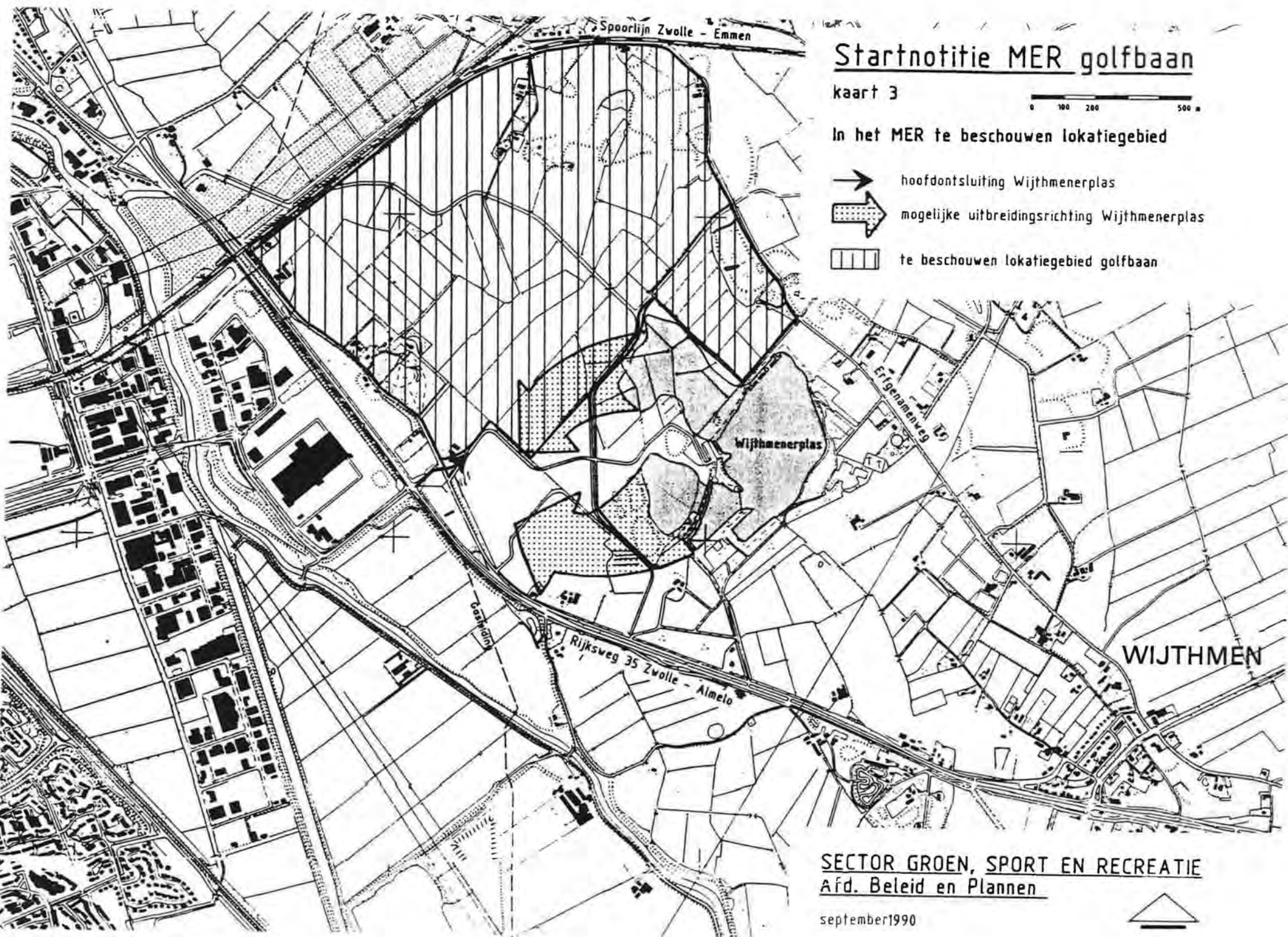

A,B,C mogelijke lokaties golfbaan

SECTOR GROEN, SPORT EN RECREATIE
Afd. Beleid en Plannen

september 1990

Startnotitie MER golfbaan

kaart 3

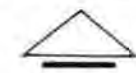
0 100 200 500 m

In het MER te beschouwen lokatiegebied

- hoofdontsluiting Wijkmenerplas
- mogelijke uitbreidingsrichting Wijkmenerplas
- te beschouwen lokatiegebied golfbaan

SECTOR GROEN, SPORT EN RECREATIE
Afd. Beleid en Plannen

september1990

Met Regio, Provincie en Rijk zijn besprekingen gaande omtrent de gebruikelijke subsidiëring van regionale recreatievoorzieningen. Deze hebben de financiering van de totale ondergrond en de basisinrichting van het gebied tot onderwerp.

Met de Golfclub Zwolle is overeenstemming bereikt over haar bijdrage, die bestaat uit financiering van het ontwerp en de aanleg van de golfbaan zelf.

6. Een globale aanduiding van de mogelijke gevolgen voor het milieu

6.1. Algemeen

De aanleg en exploitatie van een golfbaan brengen in hoofdzaak veranderingen met zich mee die van invloed zijn op het "groene" milieu. Ook milieuaspecten die normaliter gerangschikt worden onder het "grijze" milieu, zoals geluidsinvloeden, ingrepen in de bodem en grondwaterstandveranderingen zijn in het plangebied voornamelijk van belang vanwege hun effecten op het "groene" milieu. Daarnaast zijn enkele veranderingen in het milieu in het bijzonder van belang vanwege hun gevolgen voor de mens zelf, zoals veranderingen in de geluidsbelasting en visuele invloeden. In het MER zullen gezien het voorgaande de "groene" milieuaspecten centraal staan.

Effecten op het "groene" milieu zijn te verwachten tijdens de aanleg van de golfbaan en tijdens de exploitatiefase. In de aanlegfase kunnen hierbij effecten optreden die zeer lang in de exploitatiefase doorwerken. Hierdoor kan het zijn dat een negatief effect tijdens de aanleg niet meer door een milieuvriendelijk beheer in de exploitatiefase kan worden gecompenseerd. Dit betekent dat zowel de aanlegfase als de exploitatiefase in het MER aan de orde moeten komen.

In de hierna volgende paragrafen wordt een samenvatting gegeven van de mogelijke gevolgen die aanleg en exploitatie van een golfbaan voor de milieukwaliteiten kunnen hebben in het betreffende lokatiegebied. Deze onderwerpen zullen derhalve in ieder geval in het MER aan de orde komen.

6.2. Veranderingen in de geomorfologie en bodemopbouw

Bij de aanleg van een golfbaan kan worden gestreefd naar de instandhouding van geomorfologische kenmerken van het landschap en naar het gebruik van het natuurlijke reliëf ter plaatse. Niettemin worden in de praktijk vaak ingrijpende wijzigingen aangebracht door heuvels op te werpen en bultige terreinen en steilranden af te vlakken. In voedselarme zandgebieden gaan de aanleg en de exploitatie doorgaans gepaard met belangrijke en onomkeerbare bodemkundige veranderingen als gevolg van bodembewerking, berijding en bemesting.

6.3. Veranderingen in de eigenschappen van grond- en oppervlaktewater

Vooraf bij overgangen van hoog naar laag in het landschap speelt het grondwatersysteem met lokale kwel en de overgang naar het oppervlaktewater een grote rol in de kwaliteit van het milieu. Dit komt tot uiting in het voorkomen van bijzondere plantesoorten. In het algemeen is het natuur- en landschapsbeleid gericht op het behoud en waar mogelijk herstel van deze gedifferentieerde gradiëntmilieus. Aangegeven zal worden in hoeverre ingrepen als drainage, sproeien en peilverlaging dit behoud in de weg staan.

6.4. Rustverstoring

De aanwezigheid van mensen, machines, voertuigen, verlichtings- en sproei-installaties werkt versturend op tenminste een deel van de fauna. Sommige dieren verdwijnen voorgoed; bij andere kan gewinning optreden.

6.5. Verandering van aantallen organismen

Bij de aanleg van de golfbaan kunnen organismen blijvend zowel in aantal afnemen als toenemen door veranderingen van de landschapsopbouw. Te denken valt aan de kap of aanplant van bomen, het verdwijnen of creëren van broed- en voortplantingsbiotoop, veranderingen in mogelijke trekroutes tussen de onderdelen van een biotoop, introductie van exoten. De heterogeniteit van het landschap kan toenemen, hetgeen invloed heeft op het natuurlijke milieu.

6.6. Verandering van concentraties van stoffen

Veel zeldzame vegetaties kunnen zich slechts ontwikkelen dank zij de beschikbaarheid van slechts geringe hoeveelheden fosfaat en stikstof. Toename van deze stoffen zal in het algemeen de natuurwaarde van de aanwezige flora en vegetatie verlagen. Verlaging van het grondwaterpeil, veranderingen in de bodemopbouw en de toepassing van meststoffen hebben in de regel dit effect. Ook de effecten door de toepassing van bestrijdingsmiddelen kunnen onder deze paragraaf worden gerangschikt.

6.7. Verandering in de ruimtelijk-visuele opbouw van het landschap

Nederzettingen- en verkavelingspatroon en de vanouds aanwezige verdeling tussen als open en gesloten ruimte ervaren landschapsdelen zullen door de aanwezigheid van een golfbaan worden veranderd en ten dele verdwijnen.

7. De in beschouwing te nemen alternatieven

7.1. Algemeen

Het MER zal beschrijven welke milieugevolgen bij de aanleg en de exploitatie van een golfbaan zijn te verwachten.

Ook zal aangegeven worden hoe mogelijke negatieve gevolgen kunnen worden voorkomen of gecompenseerd. De in beschouwing te nemen alternatieven zullen zich minimaal moeten uitspreken over:

- de keuze van de ligging van de globale lokatie binnen het lokatiegebied;
- de keuze van de ligging van de verschillende onderdelen van de baan (inrichtingsalternatieven);
- maatregelen te nemen bij de aanleg;
- maatregelen te nemen betreffende het beheer.

7.2. Ruimte voor alternatieven

De aan te leggen 18-holes golfbaan bestaat zoals in hoofdstuk 3 is aangegeven bij benadering uit de volgende delen:

- centrale voorzieningen en oefenaccommodatie (driving range)
- twee maal 9 holes
- een 9-holes oefenbaan
- ruimte voor recreatief medegebruik

Gerekend wordt met een oppervlakte van ca. 80 ha. Ruim de helft hiervan bestaat uit intensief in beheer en gebruik zijnde delen als gebouwen, parkeerplaatsen, paden, tees en greens. Overigens kunnen ook de fairways en de roughs min of meer intensief worden beheerd.

De bruto oppervlakte van het lokatiegebied (zie kaart 3) beslaat, zoals eerder is aangegeven, 125 ha. De te ontwikkelen alternatieven moeten met inachtnaam van de in hoofdstuk 4 gegeven randvoorwaarden, liggen binnen dit gebied.

7.3. Alternatieven inclusief nul-alternatief

De ingrediënten waarmee alternatieven kunnen worden ontwikkeld liggen op vier vlakken:

- de globale ruimtelijke indeling, inclusief de ligging van centrale voorzieningen, de ontsluiting en interne infrastructuur, de zoneringsdruk-rustig
- de ligging van de holes ten opzichte van bosjes, reliëf, schrale en voedselrijke delen, sloten
- de inrichting en het uiteindelijke beheer van de delen die de minimalisering of compensatie van de milieueffecten moeten bewerkstelligen. Dit zijn maatregelen die voor de landschappelijke inpassing moeten zorgen en die natuurwaarden, als bosjes, perceelranden, taluds, slootkanten, sloten, waterpartijen, overhoeken moeten veiligstellen (bufferstroken en compensatiemogelijkheden in de natuurbouwsfeer)
- de wijzen van aanleg.

Het nul-alternatief schetst de milieukwaliteit en de natuurwaarden bij autonome ontwikkeling zonder realisatie van een golfbaan.

Het meest milieu-vriendelijke alternatief omvat het alternatief, waarbij de negatieve effecten op het milieu het geringst zijn, c.q. de natuurwaarden het minst worden aangetast. Daarbij wordt van de realisatie van de golfbaan uitgegaan. Dit alternatief moet dienen om te plaatsen naast alternatieven die vanuit andere invalshoeken het gunstigst zijn (meervoudig gebruik van voorzieningen, ontsluiting, exploitatie).

7.4. Uitwerking

Allereerst wordt aangegeven wat de huidige kwaliteiten van het plangebied zijn voorzover zij betrekking hebben op bodem, grond- en oppervlaktewater, geomorfologie, microklimaat, flora, fauna, vegetatie, landschapsecologie, cultuurhistorie, landschap in ruimtelijk-visuele zin en geluidsniveaus. Deze kwaliteiten worden zoveel mogelijk op kaarten aangegeven. Vervolgens zal worden geschetst hoe de geconstateerde waarden zich zullen ontwikkelen bij autonome ontwikkeling van het plangebied. Hierbij zal het in dit gebied vooral gaan om intensivering van het landbouwkundig gebruik en de daaruit voortvloeiende werken. Voorts zal sprake kunnen zijn van intensivering van recreatief medegebruik en zal uitbreiding van de recreatieplas nadrukkelijk in beeld moeten worden gehouden.

Naast dit te noemen nul-alternatief zal van minstens twee alternatieven worden aangegeven welke globale lokatie gekozen wordt, welke maatregelen bij aanleg en welke maatregelen tijdens het beheer minimaal noodzakelijk respectievelijk optimaal zijn voor de beoefening van de golfsport op die plek. Met inachtnaam van mogelijke inrichtings- en beheersalternatieven wordt onderzocht in hoeverre bovengenoemde maatregelen effect hebben op de kwaliteiten van het plangebied, hoe negatieve gevolgen kunnen worden voorkomen en waar ze kunnen worden gecompenseerd.

Voor de "grijze" milieuaspecten (te denken valt bijvoorbeeld aan geluidshinder) zal de in Zwolle gehanteerde Beoordelingsmethode Milieukwaliteit als richtlijn worden gevolgd.

Parallel met de beschrijving van de milieueffecten van deze lokatie- en inrichtingsalternatieven wordt het meest milieu-vriendelijke alternatief ontwikkeld. Ook in dit alternatief zullen expliciet aanleg- en beheersbepalingen worden opgenomen.

Het meest milieuvriendelijke alternatief kan in principe worden ontwikkeld vanuit een vergelijking en minimalisering van de milieueffecten van verschillende onderdelen van de ontwikkelde alternatieven.

7.5. Vergelijking van de alternatieven

Elk van de ontwikkelde alternatieven wordt op zijn milieueffect beoordeeld. Het referentie alternatief is daarbij steeds het nul-alternatief.

De mogelijk te verwachten milieueffecten zijn in het kort weergegeven in hoofdstuk 6. Bij de ontwikkeling van de alternatieven en de weergave van de milieueffecten zal nadrukkelijk in het oog worden gehouden dat niet alleen de gevoeligheid voor milieuingrepen van plaats tot plaats zal verschillen maar dat ook de voor de beoogde activiteit noodzakelijke milieu ingrepen afhankelijk zijn van de plaats binnen het plangebied. Bijvoorbeeld: in de hoogste delen van het lokatiegebied kunnen wellicht zonder al te veel ingrepen holes worden aangelegd. Daar zijn echter door

verschillende oorzaken schrale vegetaties tot ontwikkeling gekomen die een grote natuurwaarde vertegenwoordigen en die tevens gevoeliger zijn voor effecten als verstoring van het bodemprofiel, bemesting en dergelijke dan de laagste delen. De ingrepen die in de laagste delen noodzakelijk zijn om een bespeelbare baan te creëren (drainage, peilverlaging) zouden echter dit verschil in gevoeligheid wel eens te niet kunnen doen.

Tijdens de planvorming rond het ontwerp-bestemmingsplan en in het definitieve baanontwerp wordt van meet af aan reeds met het meest milieuvriendelijke alternatief rekening gehouden.

7.6. Leemten in kennis

Bij een onderzoek in het kader van een MER zullen leemten in kennis zoveel mogelijk worden opgevuld. Met name geldt dit voor:

- de huidige kwaliteiten van het gebied, niet uitgezonderd de hydrologische;
- de aard en omvang van de ingreep, gepaard gaand met aanleg en exploitatie (dus tevens wijze van beheer) van het golfterrein.

Ten aanzien van de effecten die de ingreep op de kwaliteiten van het gebied zal hebben zijn modelmatige voorspellingen nodig. Bij deze effectvoorspellingen zal altijd gebrek aan kennis aan het licht komen door:

- onnauwkeurigheid in karteringsmethoden, vooral bij niet scherp te omgrenzen kwaliteiten en ingrepen;
- incompleetheid bij de invoer van gegevens, waarbij de toegevoegde waarde van extra gegevens steeds kleiner wordt;
- onzekerheid omtrent het effect van te nemen maatregelen als buffers en natuurbouw.

Belangrijk hierbij is er rekening mee te houden dat bij de evaluatie na afloop van de aanleg bepaalde verkeerd ingeschatte effecten alsnog kunnen worden verminderd, maar andere irreversibel zijn. Vooral bij de laatste categorie zal een grote nauwkeurigheid van de effectvoorspellende waarde van het MER worden nagestreefd.

8. Organisatie, procedure en planning

8.1. Bestuurlijke organisatie.

De gemeente Zwolle zal als initiatiefnemer en als bevoegd gezag optreden. Dat betekent dat de gemeente zowel het MER opstelt als de aanvaarding en vaststelling van het aan de MER ten grondslag liggende besluit voor haar rekening neemt.

De handleiding MER schrijft voor de rollen van initiatiefnemer en bevoegd gezag zo veel mogelijk gescheiden te houden. Het secretariaat van de MER-commissie heeft aangegeven dat i.v.m. ervaringen elders hieraan zoveel mogelijk tegemoet moet worden gekomen. Het ligt voor de hand om ten behoeve van het verkrijgen van een objectieve scheiding van initiatiefnemer en bevoegd gezag aan te sluiten op de bestuurlijke organisatie van de gemeente, zoals die in de gemeentewet is verankerd.

De gewenste scheiding wordt zodanig aangebracht dat het college van b. en w. als initiatiefnemer optreedt en de gemeenteraad als bevoegd gezag (in zijn functie als vaststeller van het bestemmingsplan dat op het MER volgt). Een en ander is weergegeven in de bijlage.

8.2. Interne ambtelijke organisatie.

De interne ambtelijke organisatie wordt eveneens uiteengezet in de bijlage ("Structuur organisatorische aanpak Milieu-effectrapportage") en bestaat uit projectleiding, projectsecretariaat en werkgroep(en). Ook hier is een scheiding aangebracht tussen een initiatiefnemers(IN)-kant en een bevoegd gezags (BG)-kant.

8.3. De begeleidingsgroep.

Het instellen van een begeleidingsgroep heeft hoofdzakelijk tot doel de wettelijke adviseurs, die lid van deze groep zijn, zo vroeg en uitgebreid mogelijk bij de milieu-effectrapportage te betrekken (zie bijlage).

8.4. Inspraak/overleggroep.

Om belanghebbenden eerder dan het formele inspraakmoment bij het MER-proces te betrekken, wordt een overleggroep ingesteld. Voor taak en voorgestelde samenstelling verwijzen wij opnieuw naar de bijlage. De inspraak in het kader van de MER-procedure kan op bepaalde momenten worden gekoppeld aan die in het kader van de bestemmingsplanprocedure. Het is de bedoeling in de planning daar zo veel als mogelijk rekening mee te houden.

8.5. Procedure.

De Wet algemene bepalingen milieuhygiëne schrijft ten aanzien van de milieu-effectrapportage een procedure voor. Hieronder wordt deze procedure in het kort beschreven.

1. Het college van b. en w. stelt als initiatiefnemer de startnotitie op. In de startnotitie wordt het voornemen omschreven. De begeleidingsgroep waarin de wettelijke adviseurs zijn vertegenwoordigd wordt bij de opstelling betrokken. Hierna stelt het college van b. en w. de startnotitie in al of niet gewijzigde vorm vast.
2. Het college van b. en w. stuurt de startnotitie ter kennisneming aan de raad.
Waar de betrokkenheid van de raad als bevoegd gezag zich bij de start van de volgende fase in de procedure (het vaststellen van de richtlijnen na advies en inspraak) beperkt tot enige administratieve handelingen, maken b. en w. namens de raad en onder afschrift aan de raad het voornemen bekend t.b.v. de inspraak en doen zij conform de wettelijke regels schriftelijke melding aan het Ministerie van VROM.
In de advertentie wordt ook gelegenheid geboden deel te nemen aan de in te stellen overleg-groep.

Tevens zullen b. en w. dan namens de raad over de op te stellen richtlijnen advies vragen aan:

- a. de MER-commissie te Utrecht
- b. het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie (LNO) in Zwolle en
- c. het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de Regionale Milieu-inspectie in Zwolle.

Na ontvangst van het advies en de inspraakresultaten worden de richtlijnen voor het MER opgesteld. Na de b. en w.-behandeling worden de richtlijnen via de raadscommissie SVM doorgeleid voor vaststelling door de raad als bevoegd gezag. Daarna worden deze gezonden aan alle bij het proces betrokken partijen.

3. Vervolgens wordt het MER opgesteld. De begeleidingsgroep en de overleggroep worden daarbij geconsulteerd. Na afronding daarvan zal het MER via de betrokken raadscommissies aan de raad worden voorgelegd voor aanvaarding. Als belangrijk basisstuk zal parallel aan de opstelling van het MER ook het concept-ontwerp bestemmingsplan worden voorbereid. Vanaf dit moment lopen de procedures van de MER en die van de voorbereiding van het betreffende globale bestemmingsplan parallel.

- 4.+ 5. Na de formele aanvaarding van het MER vraagt de raad van Zwolle advies aan de onder 2 genoemde wettelijke adviseurs. Tegelijkertijd wordt namens de raad het MER ter inzage gelegd terwijl het college van b. en w. het ontwerp-bestemmingsplan ter inzage legt.

6. Het toetsingsadvies, de inspraakreacties en commentaren op het MER worden bij het MER gevoegd waarna op grond van deze en andere stukken (w.o. planologische, financiële) door de raad een besluit betreffende het ontwerp-bestemmingsplan genomen wordt. Bij een positief besluit wordt het (globale) bestemmingsplan met als bijlage het MER vervolgens ter goedkeuring aan G.S. voorgelegd.

7. De gemeenteraad zal als bevoegd gezag zowel in de uitvoerings- als in de gebruiks- en beëindigingsfase de werkelijk optredende gevolgen van de activiteit met betrekking tot onverwachte of niet voorspelde effecten moeten evalueren.

8.6. Planning

Voor de hiervoor weergegeven stappen staat vooralsnog de volgende globale tijdplanning voor ogen:

- bekendmaking van het voornemen	eind september 1990
- vaststellen van de richtlijnen	februari 1991
- gereedkomen van het milieu-effectrapport	april 1991
- aanvaarding van het milieu-effectrapport	oktober 1991
- tervisielegging van het milieu-effectrapport en het ontwerp-bestemmingsplan	december 1991
- besluitvorming wordt afgerond	± mei 1992

ld/jvdb
030990

STRUCTUUR ORGANISATORISCHE AANPAK MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

Hieronder wordt de algemene structuur uiteengezet betreffende de organisatorische aanpak bij het opstellen van milieu-effectrapportage wanneer de gemeente zowel initiatiefnemer is als bevoegd gezag.

- * PROJECTLEIDING (sector milieubeheer, afdeling beleids- en bestuurszaken)
Taak:
 initiëren van de nodige vergaderingen, coördinatie, termijnbewaking, planning, voortdurende bestuurlijke terugkoppeling
- * PROJECTSECRETARIAAT (sector milieubeheer, afdeling beleids- en bestuurszaken)
Taak:
 ondersteuning projectleiding, versturing stukken, procedurebewaking, agenda's/verslaglegging van vergaderingen van de:
 1. werkgroepen (IN en BG), eventueel sub-werkgroepen (IN en BG) en bestuurlijk overleg
 2. begeleidingsgroep
 3. overleggroep.

IN-KANT (COLLEGE VAN B&W) Opstellen startnotitie en MER	BG-KANT (GEMEENTERAAD) Opstellen richtlijnen/toetsen en aanvaarden van de MER
* WERKGROEP: <u>TAAK:</u> inhoudelijke voorbereiding startnotitie en MER; <u>SAMENSTELLING:</u> voorzitter: verantwoordelijke sector leden: sectoren GSR, MB, en SO. Door de werkgroep kan de samenstelling van evt. subwerkgroepen (tbv bijv. planmodellen) worden bewerkstelligd <u>VERGADERSCHEMA:</u> zo vaak als nodig om het gevraagde product te leveren * BEGELEIDINGSGROEP: <u>TAAK:</u> het begeleiden van de opstellers van startnotitie en MER waarvan een vertegenwoordiging ter vergadering aanwezig is; het bewaken van de technische kwaliteit <u>SAMENSTELLING:</u> voorzitter: projectleiding leden: wettelijke adviseurs en wel: provincie, waterschap, zuiveringschap, directie LNO Min, landbouw en insp. Vomil <u>VERGADERSCHEMA:</u> na gereedkomen (deel-)produkten (max. 4 x/jaar) * OVERLEGGROEP: <u>TAAK:</u> inhoudelijke inbreng door lokale belanghebbenden (in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de betrokken sectoren kunnen (georganiseerde) belanghebbenden en geïnteresseerden op de geproduceerde stukken reageren) <u>SAMENSTELLING:</u> voorzitter: projectleiding leden: belangenorganisaties, bewonersorganisaties, milieubewegingen, standsorganisaties <u>VERGADERSCHEMA:</u> op vaste afrondingsmomenten in het MER- proces (3-4 keer in de procedure)	* WERKGROEP: <u>TAAK:</u> inhoudelijke voorbereiding richtlijnen en toetsing MER door BG; <u>SAMENSTELLING:</u> voorzitter: projectleiding leden: sectoren MB en GSR <u>VERGADERSCHEMA:</u> zo vaak als nodig om het gevraagde product te leveren Gemeente Zwolle Sector Milieubeheer afdeling Beleids- en bestuurszaken